

LAPINLAHDEN KUNTA
Ympäristölautakunta
Asematie 4
73100 LAPINLAHTI

PÄÄTÖS
Maa-aineslain mukaisessa asiassa

26.11.2018

§ 55

LUVAN HAKIJA

Loimaan Kivi Oy
Palinkatu 2
32200 Loimaa

MAANOMISTAJA

Riolehto, 402-415-3-161
Aa

Löngänsuo, 402-415-3-46,
Koivuniemi, 402-415-3-176 ja
Levälahti, 402-415-3-40
Bb

Suosaari, 402-415-3-51
Cc

Hakijalla on voimassa olevat vuokrasopimukset alueisiin.

KIINTEISTÖ JA ALUE**Riolehdon louhimo**

Lapinlahden kunta, Paloiskylä
Riolehto, 402-415-3-161, Löngänsuo, 402-415-3-46
Koivuniemi, 402-415-3-176, Levälahti, 402-415-3-40 ja
Suosaari, 402-415-3-51

Ottamisalueen pinta-ala: 8 ha

Ottamisalueen sijainti: Ottamisalue sijaitsee Syväripäässä, n. 14 km:n etäisyydellä Varpaisjärven kirkonkylästä. Alueelle liikennöidään Karsanlahdentieltä lähtevän Hetelammentien kautta.

Alueella on ollut kalliokiviaineksen ottoa jo vuodesta 1996 lähtien. Viimeisin lupa on myönnetty vuonna 2008. Nyt maa-ainestenotolle haetaan jatkolupaa 10 vuodeksi.

Ottamisalueen ympäristö on maankäytöltään maa- ja metsätalousvaltaista haja-asutusaluetta. Louhimoalue on merkitty vahvistettuun Pohjois-Savon maakuntakaavaan 2030 merkinnällä EO 2 eli maa-ainestenottoalue. Kyseisellä varauksella on merkitty seudullisesti merkittävät soran-, moreenin- ja hiekanottoalueet sekä kallionlouhinta-alueet. Vuonna 2003 hyväksytyssä Syvärin ranta-osayleiskaavassa Riolehdon alue on merkitty EO-varauksella eli maa-ainestenottoalue.

Ottamisalueen luonnonolosuhteet on selvitetty jo aikaisempien lupien myöntämisen yhteydessä. Alue ei sijaitse tärkeällä pohjavesialueella. Toiminnan ympäristöluvassa on hyväksytty alueelle kaivojen ja pohja- ja pintavesien tarkkailusuunnitelma.

Lähimmät häiriintyvät kohteet, jotka sijaitsevat noin 150 m etäisyydellä ottoalueesta, ovat ympärivuotisia asuntoja. Lähin vesistö on Syväri-järvi, joka sijaitsee lähimmillään noin 500 m etäisyydellä.

LUVAN VOIMASSAOLO

Voimassaoloaika: 10 vuotta
Viimeinen voimassaolopäivä: 31.12.2028

OTETTAVA MAA-AINES

Rakennus- ja muistomerkkikivi (diabaasi)

Kokonaisottomäärä: 500 000 k-m³
Vuotuinen ottoarvio: 50 000 k-m³

OTTAMISALUEESEEN KOHDISTUVAT AIKAISEMMAT LUVAT

- Maa-aineslupa: Varpaisjärven ympäristölautakunta on myöntänyt alueelle edellisen maa-aineslupan 15.12.2008 § 45. Lupa on myönnetty Palin Granit Oy:lle ja se on siirretty 24.8.2016 Loimaan Kivi Oy:lle. Lupa on voimassa 31.12.2018 saakka.
- Ympäristölupa louhintaan ja murskaukseen: Varpaisjärven ympäristölautakunta on myöntänyt Variskallion ja Riolehdon louhimoiden alueelle ympäristöluvan 15.12.2008 § 46, lupa on voimassa toistaiseksi. Lupa myönnetty Palin Granit Oy:lle ja se on siirtynyt vuonna 2016 Loimaan Kivi Oy:lle.

OTTAMISUUNNITELMA

Syvärinpään louhimoilla on ollut tarvekiven ottoa jo vuodesta 1994 lähtien, jolloin kiven louhinta on alkanut Riolehdon louhimon pohjoispuolella olevalla Variskallion alueella. Sinne on myönnetty oma maa-aineslupansa. Riolehdon louhimolle on myönnetty ensimmäinen maa-aineslupa vuonna 1996. Lupa-alue on alun perin sijainnut tilojen Riolehto, Löngänsuo ja Koiuniemi alueilla, ja vuonna 2008 aluetta on laajennettu tilojen Levälahti ja Suosaari alueille.

Edellisen maa-aineslupan kokonaisottomäärä luvassa on ollut 500 000 k-m³. Nottotietokannan ottoilmoitusten yhteenvedon mukaan Riolehdon alueella on edellisen lupakauden aikana ollut ottoa noin 17 925 k-m³.

Hakija on esittänyt ottamissuunnitelman. Suunnitelmassa on tarvittavat karttaliitteet ja leikkauspiirustukset. Suunnitelman mukaan 8 ha alueelta otetaan maa-aineksia noin 500 000 m³ ktr seuraavan 10 vuoden aikana. Vuotuinen otto on 50 000 k-m³.

Louhittava kivi on diabaasia (kauppanimeltään PG-Black), jota hyödynnetään tarvekivenä rakennus- ja muistokiviteollisuudessa sekä kotimaassa että ulkomailla. Ottoalueen pintamaat on kasattu näkö- ja melusuojiksi alueen ympäristöön. Maita voidaan myöhemmin käyttää myös alueen maisemoinnissa.

Ottamisalueelta on puusto jo poistettu. Ympäristössä pyritään säilyttämään puustoa niin pitkään kuin se suinkin on mahdollista. Alueen reunoilla oleva puusto tullaan säilyttämään melun vaimennuksen vuoksi.

Louhintaa suoritetaan poraamalla, räjäyttämällä, kiilaamalla sekä vaijerisahalla sahaamalla. Kivet käsitellään avolouhoksessa ja siirretään lohkareiden varastointialueelle. Louhinnassa syntyvä sivukiviaines varastoidaan sivukivialueille mahdollista myöhempää käsittelyä varten.

Ympäristön suojaamistoimenpiteet

Louhosalueella on ulkopuolisten liikkuminen kielletty. Louhoksen reunoista varoitetaan kylttiin ja lippusiimujen tai kiviaitojen avulla. Räjäytyksistä varoitetaan äänimerkeillä. Kun louhoksen reuna on saavuttanut lopullisen paikkansa, suojataan se kivimuurilla.

Ottamistoiminta

Louhintaa suoritetaan Riolehdon alueella ottamissuunnitelman mukaan kahdessa kaivannos-
sa. Louhimon alimmaksi ottamistasoksi esitetään +60 metriä merenpinnasta, mikä on sama
kuin viereisellä Variskallion louhimolla. Koko ottoalueella ei lupakauden aikana päästä tähän
syvyyteen, mutta paikoin voidaan tähän syvyyteen jo mennä.

Alueelta louhitaan vuosittain noin 50 000 k-m³ kiviainesta. Tästä määrästä n. 5 000 k-m³ on
tarvekiveä ja 45 000 k-m³ sivukiveä. Louhinnan eteneminen ja louhittava alue riippuvat kiven
laadusta ja sen louhittavuudesta. Ottamistoiminta tapahtuu kuitenkin ottamissuunnitelmassa
esitettyjen rajojen sisällä.

Louhintaa suoritetaan arkipäivisin klo 7-22, räjäytystyötä klo 7-17. Louhinta etenee hitaasti
portaittain. Irrotusmenetelmät ovat varovaisia ja käytettävät räjähdysainemäärät vähäisiä,
koska tarkoituksena on saada kivi mahdollisimman ehjänä. Porauksessa muodostuva pöly
otetaan talteen porauskohtaisilla pölynimureilla. Uutena louhintamenetelmänä on otettu käyt-
töön vaijerisahaus, mikä vähentää räjäytysten määrää.

Louhintaan ja sivukiven murskaukseen on myönnetty erillinen ympäristölupa, joka on voimas-
sa toistaiseksi. Ko. luvassa on annettu määräykset toiminnan ympäristönsuojeluasioista.

Sivukiven varastointi ja käsittely

Sivukiveä syntyy vuosittain noin 45 000 k-m³ eli n. 787 500 i-m³. Se varastoidaan ottoalueen
pohjoispuolella olevalle sivukivialueelle, joka on kooltaan noin 5,5 ha. Sivukiveä pyritään
murskaamaan ja ohjaamaan hyötykäyttöön. Sivukivivalli korotetaan enintään tasoon +130 m
merenpinnasta. Alueella on voimassa oleva kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma.

Alueen maisemointi sekä jälkihoito

Louhimo ei todennäköisesti lopeta toimintansa vielä seuraavan lupakauden aikana. Kun toi-
minta loppuu louhinnassa ja sivukiven käsittelyssä tarvittavat laitteet ja rakenteet puretaan ja
kuljetetaan pois alueelta. Samoin viedään pois kaikki toiminnan aikana syntyneet jätteet.
Louhoksen annetaan täyttyä sadevedellä. Veden pinnasta yli 2 metriä korkeat reunat suoja-
taan kivimuurilla. Osa irtomaista, joita on kasattu erikseen, käytetään alueen maisemointiin.
Sivukivikasojen verhoilua mailla vältetään, jotta sivukiven hyötykäyttö olisi jatkossa mahdollis-
ta. Lopuksi alue metsitetään.

Toiminnan aloittaminen ennen päätöksen lainvoimaiseksi tuloa:

Toiminnanharjoittaja hakee MaL 21 §:n mukaista lupaa aloittaa toiminta ennen kuin lupaa
koskeva päätös on saanut lainvoiman. Perusteluina esitetään, että alueella on louhittu tarve-
kiveä jo vuosikautia eikä jatkolupahakemus muuta tilannetta. Tarvittaessa Loimaan Kivi Oy
voi asettaa sitä varten erillisen hyväksyttävän vakuuden.

ASIAN KÄSITTELY

Vireille tulo

Loimaan Kivi Oy on toimittanut ympäristölautakunnalle lupahakemuksen 3.9.2018. Hakemus-
ta on täydennetty 19.9.2018.

Hakemuksesta tiedottaminen

Lupahakemuksesta on kuulutettu kunnan ilmoitustaululla 27.9.-27.10.2018. Hakemusasiakirjat
olivat edellä mainittuna aikana nähtävillä Lapinlahden kunnanviraston neuvonnassa. Ottamis-
alueen sisältävän kiinteistön naapurikiinteistöille lähetettiin hakemuksesta erikseen tieto taval-
lisena kirjeenä. Hakemuksen vireilläolosta on myös ilmoitettu 27.9.2018 ilmestyvässä Matti ja
Liisa lehdessä.

Muistutukset

Hakemuksesta ei tullut muistutuksia.

Pyydetty lausunnot

Hakemuksesta ei ole pyydetty lausuntoja.

Tarkastukset

Alueella on käyty maa-ainestarkastuksella syksyllä 2018.

YMPÄRISTÖLAUTAKUNNAN RATKAISU

Ympäristölautakunta myöntää Loimaan Kivi Oy:lle luvan maa-ainesten ottoon tilojen Riolehto 3:161, Löngänsuo 3:46, Koivuniemi 3:176, Levälahti 3:40 ja Suosaari 3:51 alueille, ottosuunnitelman piirustuksen nro 2 mukaiselle ottamisalueelle. Ottosuunnitelmassa mainitun lisäksi on noudatettava seuraavia määräyksiä:

1. Kokonaisottomäärä on 500 000 k-m³ ja vuotuinen ottomäärä noin 50 000 k-m³.
2. Ennen toiminnan jatkamista alueella on pidettävä alkutarkastus, jossa käydään läpi ottoalueen rajaus ja muut lupaan liittyvät asiat.
3. Ottoalue on merkittävä maastoon niin, että alueen rajat ja alin ottotaso ovat nähtävissä koko ottamistoiminnan ajan. Oton aikana jyrkät ottorintaukset on merkittävä selvästi esim. kiinteillä aidoilla tai kiviaidanteilla.
4. Alin ottotaso on +60,00 (N60).
5. Oton alkaessa Riolehdon louhimon läntisemmällä kaivannolla maanpinnan tasossa tulee alueelle suunnitella ja toteuttaa meluvalli, jolla melupäästöjä saadaan rajoitettua.
6. Ottamistoiminnan loppuessa louhosalue on maisemoitava siten, että se soveltuu maisemaan ja on turvallinen liikkua.
7. Alueelta tulee poistaa kaikki toimintaan liittyvät rakenteet ja laitteet, aineet ja jätteet. Ennen vesitäyttöä louhoksen reunat on siistittävä ja muotoiltava niin, että kallio ei niistä lohkeile eikä luiskista aiheudu tapaturmavaaraa. Jyrkät seinämät on suojattava kiinteillä aidoilla tai kiviaidanteilla.
8. Toiminnanharjoittajan tulee noudattaa kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmaa. Sitä tulee arvioida ja tarvittaessa tarkistaa aina viiden vuoden välein, ja siitä on ilmoitettava valvontaviranomaiselle. Toiminnan loputtua tulee sivukivikasat madaltaa ja muotoilla ja maisemoida ympäröivän maaston muotojen mukaisesti.
9. Jos ottotoiminta ei jatku Riolehdon alueella enää tämän lupakauden jälkeen, tulee hakijan 31.12.2027 mennessä esittää maa-aineslupaviranomaiselle hyväksyttäväksi lopullinen, yksityiskohtainen alueen jälkihoitosuunnitelma. Siinä tulee esittää myös sivukivikasojen maisemointi.
10. Päätös on voimassa 31.12.2028 saakka. Alue tulee olla kokonaisuudessaan maisemoitu viimeistään luvan päättymispäivämäärään mennessä. Maisemointitöiden suorittamisesta tulee tehdä ilmoitus ympäristölautakunnalle lopputarkastuksen pitämiseksi.
11. Luvan haltijan on ilmoitettava vuosittain tammikuun loppuun mennessä edellisenä vuonna otetut maa-ainemäärät ja laatu lupaviranomaiselle Notto-tietokantaan.

12. Ainesten ottaminen voidaan aloittaa muutoksenhausta huolimatta tätä lupapäätöstä noudattaen. Luvan saajan tulee toimittaa ympäristölautakunnalle 4000 € suuruinen vakuus mahdollisten haittojen, vahinkojen ja kustannusten korvaamiseksi lupapäätöksen kumoamisen tai muuttamisen varalta.

Muilta osin noudatetaan hakijan esittämää ottamissuunnitelmaa.

Luvan käsittelystä ja ottosuunnitelman tarkastamisesta peritään 4800 €:n maksu.

Vakuus

Hakijan tulee toimittaa lupamääräysten noudattamiseksi 99 250 €:n vakuus lupaviranomaiselle.

Vakuudeksi hyväksytään vakavaraisen kotimaisen rahoituslaitoksen pankkitakaus, takaussitoumus tai talletustodistus. Talletustodistus hyväksytään, mikäli siitä annetaan samanaikaisesti tilinomistajan allekirjoittama panttaussitoumus ja rahoituslaitoksen allekirjoittama kuitaamattomuustodistus.

Vakuus on toimitettava kuntaan kuukauden kuluessa lupapäätöksen tiedoksisaannista. Vakuuden arvoa voidaan tarkistaa kolmen vuoden välein niin, että se vastaa hintatason muutoksia.

Vakuuden on oltava voimassa 12 kk yli luvan voimassaoloajan eli 31.12.2029 saakka.

Vakuuden määrä perustuu ympäristölautakunnan 15.11.2017 hyväksymään taksaan. Laskuperuste on alueen vaatima pinta-ala ja kokonaisottomäärä. Lupa-alueeksi on laskettu myös sivukiven varastointialue, sillä sen maisemointi ja turvalliseksi tekeminen kuuluu myös oton jälkeen tehtäviin jälkihoitotoimenpiteisiin.

ottoalue 8 ha + sivukivialue 5,5 ha=13,5 ha 13,5 ha x 5 500 €/ha	74 250
kokonaisottomäärä 500 000 k-m ³ x 0,05 €/k-m ³	25 000
Vakuus	99 250

PÄÄTÖKSEN PERUSTELUT

Tässä luvassa on tarkasteltu kalliokiviaineksen ottoa maa-aineslain kannalta. Toiminnalle on olemassa erillinen ympäristölupa, jossa on arvioitu toiminnan ympäristövaikutukset. Ympäristölupa on voimassa toistaiseksi.

Lupaa haetaan kalliokiviaineksen ottoon alueella, jossa tarvekiveä on otettu jo 20 vuoden ajan. Kiviainesta ei ole saatu otettua vielä kaikkea, joten nyt haetaan jatkolupaa.

Kun toimitaan ottosuunnitelman ja myönnetyn luvan mukaisesti, ei ottotoiminta kyseisellä alueella aiheuta maa-aineslain 3 §:ssä mainittuja kauniin maisemakuvan turmeltumista, merkittävien luonnon kauneusarvojen tuhoutumista, huomattavia tai laajalle ulottuvia vahingollisia muutoksia luonnonolosuhteissa taikka pohjavesiesiintymän laadun tai antoisuuden vaarantumisista. Alueelle myönnettyssä ympäristöluvassa on annettu määräykset läheisten kaivojen ja pohja- ja pintavesien tarkkailuun. Toiminta alueella ei ole maakuntakaavan tai yleiskaavan vastaista. Ottotoiminnasta on esitetty asianmukainen ottamissuunnitelma ja muut selvitykset. Lupa maa-ainesten ottamiseen voidaan myöntää.

Alkutarkastus on tarpeen pitää, jotta varmistutaan, että luvan määräykset ovat selvillä ja määräysten mukaiset toimet on tehty ennen ottotoiminnan jatkamista (Määräys 2).

Ottamisalueen ja alimman ottotason merkintävaatimuksen tarkoituksena on varmistaa, että ottotoiminta pysyy suunnitelluissa rajoissa. Lisäksi se helpottaa ottamistoiminnan valvontaa

ja seuranta. Jyrkät ottorintaukset on tärkeää merkitä kunnolla alueella liikkuvien turvallisuuden vuoksi (määräys 3 ja 4).

Luvassa on annettu määräys suunnitella ja toteuttaa melua vaimentava maavalli. Promethor Oy:n 27.10.2017 laatiman ja ympäristölautakunnan 13.12.2017 hyväksymän ympäristömeluselvityksen mukaan, kun louhinta etenee länsi-lounaiskulmaan lähelle louhittavan alueen rajaa, tulee alueelle rakentaa neljän metrin korkuinen valli melun leviämisen estämiseksi ja melun raja-arvojen saavuttamiseksi lähimmissä häiriintyvissä kohteissa (määräys 5).

Luvassa hyväksytään pääpiirteet alueen maisemoimiseksi oton jälkeen (määräykset 6-8). Yksityiskohtainen suunnitelma on esitettävä viranomaiselle ennen lopullista maisemointia, jotta mm. alueen turvallisuus louhintatoiminnan jälkeen voidaan varmistaa (määräys 9). Samalla varmistetaan myös, että toiminnan vaikutukset maisemaan jäävät mahdollisimman vähäisiksi.

Luvan haltijan on maa-ainelain 23 a §:n mukaisesti ilmoitettava lupaviranomaiselle edellisenä vuonna otettujen maa-ainesten määrä ja laatu (määräys 11).

MaL 21 §:n mukaan lupaviranomainen voi antaa luvan aineiden ottamiseen ennen kuin lupaa koskeva päätös on saanut lainvoiman, jos luvan saaja asettaa hyväksyttävän vakuuden niiden haittojen, vahinkojen ja kustannusten korvaamiseksi, jotka päätöksen kumoaminen tai luvan muutoin muuttaminen voi aiheuttaa. Tässä tapauksessa lupa toiminnan aloittamiseen ennen luvan lainvoimaiseksi tuloa voidaan myöntää, sillä kyseessä on jo avattu tarvekivilouhimo eikä kaikkea louhintakelpoista materiaalia ole vielä louhittu. Avatun louhimon hyödyntäminen loppuun on maa-aineksen kestävä käytön mukaista. Ottotoiminta sijoittuu entiselle ottoalueelle, vain sivukiven läjitysalue hieman laajenee. Ottotoiminnan jatkaminen ottosuunnitelman ja lupapäätöksen mukaisesti ei aiheuta sellaisia haittaa tai vahinkoa, jota ei voitaisi muutoksenhakuvaiheen jälkeen korjata. Toiminnanharjoittajan on annettava lupaviranomaiselle 4000 € vakuus ympäristön siistimisen ja maisemoinnin kustannusten korvaamiseksi, jotka päätöksen kumoaminen tai luvan muuttaminen voisivat aiheuttaa. Muutoksenhakutuomioistuimien kieltää päätöksen täytäntöönpanon.

Luvan käsittelymaksu perustuu Lapinlahden ympäristölautakunnan 15.11.2017 § 28 hyväksymään taksaan. Laskuperuste käsittelymaksulle on otettava maa-ainesten kokonaismäärä $500\,000\text{ m}^3 \times 0,009\text{ €/m}^3 = 4500\text{ €}$ ja perusmaksu 300 €, yhteensä 4800 €.

SOVELLETUT OIKEUSOHJEET

Maa-ainelaki(555/1981)1,3–7,10-16, 16b,19–21, 23, 23a §
Vna maa-ainesten ottamisesta (926/2005)1-4, 6-9 §
Vna kaivannaisjätteistä (190/2013)
Lapinlahden maa-ainestaksa (Lapinlahden kunnanvaltuusto, 15.11.2017 § 48)

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen voi hakea muutosta valittamalla Itä-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

LAPINLAHDEN YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA

Raimo Haverinen
Vs. ympäristösihteeri

VALITUSOSOITUS

VALITUSOIKEUS

Maa-aineslaki 20 §.

VALITUSVIRANOMAINEN

Itä-Suomen hallinto-oikeus

Käyntiosoite: Puistokatu 29, Kuopio
Postiosoite: PL 1744, 70101 KUOPIO
Puhelin: 029 56 42500 (vaihe)
Fax: 029 56 42501
Sähköposti: ita-suomi.hao@oikeus.fi

VALITUSAIKA

30 päivää. Valitusaika luetaan päätöksen antopäivästä tätä päivää lukuun ottamatta.

PÄÄTÖKSEN ANTOPÄIVÄ

28.11.2018

VALITUSKIRJA

Valituskirjassa on ilmoitettava

- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä osin päätöksestä valitetaan ja muutos, joka siihen vaaditaan tehtäväksi
- muutosvaatimuksen perusteet.

Valituskirjassa on ilmoitettava valittajan nimi ja kotikunta. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjassa on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta. Lisäksi on ilmoitettava postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa.

Valittajan, tai edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä.

Valituskirjaan on liitettävä päätös, josta valitetaan, alkuperäisenä tai viran puolesta oikeaksi todistettuna jäljennöksenä sekä todistus siitä päivästä, josta valitusaika on luettava.

VALITUSASIAKIRJOJEN TOIMITTAMINEN

Valitusasiakirjat on toimitettava valitusviranomaiselle ennen valitusajan päättymistä.

Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arklauantai, saa valitusasiakirjat toimittaa ensimmäisenä sen jälkeisenä arkipäivänä. Omalla vastuulla valitusasiakirjat voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin valitusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>.

OIKEUDENKÄYNTIMAKSU

Hallinto-oikeudessa valituksen käsittelystä perittävä oikeudenkäyntimaksu on 250 euroa. Mikäli hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi, oikeudenkäyntimaksua ei peritä. Maksua ei myöskään peritä eräissä asiaryhmissä eikä myöskään mikäli asianosainen on muualla laissa vapautettu maksusta. Maksuvelvollinen on vireillepanija ja maksu on valituskirjelmäkohtainen.